

Отже, такі вичерпні функції повною мірою віддзеркалюють специфіку юридичного дискурсу і є характерними для юридичних текстів. Перспектива дослідження полягає у тому, що ці загальні параметри потребують уточнення на вербальному рівні, оскільки юридичні тексти мають свої особливості на мовному рівні.

Література:

1. Прадід Ю. Ф. У царині лінгвістики і права. Симферополь, 2006. – 255 с.
2. Коваль Н. Є. Мовні засоби аргументації в юридичному дискурсі (на матеріалі англomовних законодавчих і судових документів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук :10.02.04. ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2007. – 20 с.
3. O. Walter. Die Paradoxie einer Fachsprache. Der öffentliche Sprechgebrauch Band II, Stuttgart, 1981. 678 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-404-7-21>

MODELS OF ADDRESSEE'S RESEARCH OF SYNONYMIC CONSTRUCTIONS (BASED ON THE MATERIAL OF MODERN FRENCH FICTION)

МОДЕЛІ ДОСЛІДЖЕННЯ АДРЕСАТОМ СИНОНІМІЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ)

Lepetiukha A. V.

*Doctor of Philological Sciences,
Professor,
Professor at the Department of General
linguistics and Romano-Germanic
Philology
H. S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine*

Лепетюха А. В.

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри загального
мовознавства
і романо-германської філології
Харківський національний
педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

У процесі дослідження моно- та полісинонімічних моно- й поліпредикативних висловлень – трансформів віртуальних (мовних) первинних (стрижневих) синтагм і пропозицій, або структур із «семантико-морфо-синтаксичною рівновагою» [2, с. 50], що

формується на основі «сублінгвістичних схем», або «складових одиниць думки» [4, с. 49], типових моделей, за зразком яких утворюються прості й складні мовні знаки, що актуалізуються у вигляді звужених, розширених або кількісно рівнокомпонентних (термін авторки) (з однаковою кількістю потенційних та актуалізованих референтів) «функціонально транспонованих» [1, с. 116] (із граматичними замінами) та нетранспонованих преференціальних опцій із порушенням «семантико-морфо-синтаксичної» рівноваги, реципієнт, який, спираючись на «дискурсивну пам'ять» [7, с. 187], тобто пам'ять ко(н)текстуального (лінгвістичного та / або ситуативного) оточення, завдяки якій він здатен виявити, інтерпретувати та обґрунтувати пертинентність у певному ко(н)тексті того чи іншого лінгвістичного явища, намагається зменшити ступінь невизначеності та багатозначності їхньої смислової сфери. Залежно від комунікативної інтенції та людичних стратегій автора він вступає до зустрічної однієї або двобічної подвійної мовних ігор у межах «ігрових полів», що включають механізми розуміння мовної гри та її функціонування в мовленні.

Отже, «ігровий процес» потребує співтворчості адресанта й адресата при побудові остаточного значення моно- або полісинонімічного висловлення. При цьому останній займає позицію зацікавленого спостерігача, який індивідуально інтерпретує об'єкти, категорії та структури буття, використовуючи дешифрувальну, ідентифікаційну та експериментальну моделі дослідження.

У процесі однієї мовної гри адресат грає з віртуальним партнером – мовою (адресат ↔ мова), аналізуючи нелюдичні та людичні граматизовані (усталені в мові та мовленні) синонімічні конструкції, із залученням дешифрувальної (спостереження та інтерпретація актуалізованого повідомлення + зворотна реконструкція (мовлення → мова) віртуальної первинної синтагми або пропозиції та всіх мікрополів-членів синонімічного ряду в межах функціонально-семантичного макрополя синтаксичної синонімії) + визначення ступеня ко(н)текстуальної пертинентності тієї чи іншої преференціальної опції) та експериментальної («альтернативний» лінгвістичний експеримент, що полягає в штучній заміні адресатом певного висловлення аналізованого дискурсивного фрагмента синонімічним висловленням) моделей дослідження.

Результатом однієї мовної гри завжди є вдало проведений «альтернативний» лінгвістичний експеримент, тобто правильна зворотна реконструкція системного (мовного) синонімічного ряду та інтерпретація повідомлення, оскільки вона має той самий характер функціональної обумовленості, що і процес створення нелюдичних або людичних граматизованих моно- та полісинонімічних висловлень: чітке

регламентування системою. Під час проведення «альтернативного» лінгвістичного експерименту інтерпретатор інформації може діяти самостійно, спираючись тільки на лінгвістичну та дискурсивну інтуїцію, або вдатися по допомогу носія мови.

При двобічній подвійній мовній грі (автор ↔ адресат → мова) читач / слухач залучає три моделі дослідження: дешифрувальну (спостереження та інтерпретація актуалізованої моно– або полісинонімічної конструкції та намагання зворотно реконструювати первинну структуру, прагнення відновити або хоча б наблизитися до стану нормативності та стабільності моно– і поліпредикативних висловлень з відхиленнями, спричиненими адресантом, який порушує мовну норму, граючи з мовою), ідентифікаційну (спроба розпізнати авторську комунікативну інтенцію з актуалізації людичних граматизованих та типових (усталених у мовленні та неусталених у мові) і нетипових (неусталених у мові та мовленні) аграматизованих преференціальних опцій та авторські стратегії полегшення або ускладнення інтерпретації поданої інформації) та експериментальну (обґрунтування ко(н)текстуальної пертинентності актуалізованої конструкції). Така гра може виявитися як вдалою, так і невдалою, залежно від успішного проведення або провалу «альтернативного» лінгвістичного експерименту, який виявляється в неможливості зворотної реконструкції стрижневої структури, спричиненої недостатністю вираження, тобто інтра- та інтерфразтичним семантичним, синтаксичним або семантико-синтаксичним дефіцитом (внутрішньо– та міжфразовою неактуалізацією достатньої кількості референтів для відновлення всіх віртуальних трансформів та / або первинних синтагми чи пропозиції) або продукуванням певних нетипових аграматизованих побудов.

Проілюструємо використання адресатом моделей дослідження моно- та поліпредикативних синонімічних висловлень сучасної французької художньої прози:

(1) *Fin de la récréation. La cloche allait sonner* [3, p. 92].

Дешифрувальна модель дослідження синонімічних трансформів дозволяє визначити функціонально нетраспоновану ініціальну еліптичну конструкцію як граматизовану нелюдичну редуковану мовленнєву інновацію, імпліковані референти якої (екзистенційний зворот *s'était*, темпоральний план якого детермінується інтерфразтично) експлікуються завдяки безпосередньому посттексту. За допомогою «альтернативного» лінгвістичного експерименту виявляємо, що ко(н)текстуальна пертинентність актуалізованої преференціальної опції пояснюється ідіостильовими особливостями авторки, яка реалізує численні еліптичні структури з різними головними лексемами:

Fin de la récréation. La cloche allait sonner. En rang deux par deux.

Silence, s'il vous plaît.

(2) *Mais nous ne voyions aucun moyen de passer la rivière qui allait s'élargissant vers l'embouchure* [5, p. 1330–1331].

Приклад (2) розширеного десемантизованим дієсловом *aller* функціонально транспонованого (особове дієслово *s'élargissait* → дієприслівник *s'élargissant*) поліпредикативного висловлення становить людичну граматизовану преференціальну опцію, в якій фокалізується новий ко(н)текстуальний референт (*allait*) з метою передачі тривалості дії. Експериментальна модель дослідження використовується з метою обґрунтування ко(н)текстуальної непертинентності первинної підрядної пропозиції з фокалізацією особового дієслова в імперфекті (*qui s'élargissait vers l'embouchure*).

(3) – *Le patron ? demanda le mécano auquel il s'adressa. C'est pourquoi ?*

– *Une moto, dit Bernard. Celle qui est là dehors. Dites-lui qu'il me connaît. C'est ici que je l'ai achetée* [6, p. 157].

Фінальна мовленнєва інновація ініціальної репліки наведеної діалогічної інтеракції являє собою людичну нетипову аграматизовану звужену або звужено-розширену конструкцію, оскільки у посттексті спостерігається семантичний дефіцит, тобто не експлікується достатня кількість референтів для правильної зворотної реконструкції первинної пропозиції. Протагоніст або звужує інтерогативну структуру (*pourquoi cela / ça ?*) або еліптизує і одночасно помилково розширює екзистенційним зворотом *c'est* питальну побудову типу *pourquoi vous le demandez, voulez le voir, lui parler* тощо, актуалізуючи ненормативний, асистемний, індивідуально-авторський синонімічний трансформ. У такому разі людична стратегія письменника ускладнити розпізнавання його комунікативної інтенції та інтерпретацію поданої інформації унеможлиблює зворотню реконструкцію стрижневої пропозиції, що спричиняє провал «альтернативного» лінгвістичного експерименту, тобто нездатність адресата-спостерігача обґрунтувати ко(н)текстуальну пертинентність реалізованої преференціальної опції, спираючись на власну лінгвістичну та дискурсивну інтуїцію.

Отже, у процесі аналізу синонімічних мовленнєвих інновацій із залученням дешифрувальної, ідентифікаційної та експериментальної моделей дослідження однобічна мовна гра адресата, що передбачає наявність одного (віртуального) партнера – мови, є завжди вдалою завдяки успішному проведенню «альтернативного» лінгвістичного експерименту; натомість двобічна подвійна (з двома партнерами – адресантом та мовою) мовна гра може виявитися як вдалою, так і невдалою, залежно від успіху або провалу (при недостатності вираження або актуалізації певних нетипових аграматизованих конструкцій) «альтернативного» лінгвістичного експерименту.

Література:

1. Bally, Ch. Linguistique générale et linguistique française. Berne : A. Francke, 1944.
2. Dubois, J. Grammaire générative et transformationnelle. *Langue française*. 1963. n° 1. P. 49–57.
3. Gavalda, A. L'échappée belle. Paris : Le Dilettante, 2009.
4. Gineste, M.-D. De la phrase à la proposition sémantique : un point de vue de la psychologie cognitive du langage. *L'information grammaticale*. 2003. n° 98. P. 48–51.
5. Littell, J. Les Bienveillantes. Paris : Gallimard, 2006.
6. Simon, C. Le sacre du printemps. Paris : Calmann-Lévy, 1984.
7. Neveu, F. Études sur l'apposition. Aspects du détachement nominal et adjectival en français contemporain, dans un corpus de textes de J.-P. Sartre. Paris : Honoré Champion Éditeur, 1998.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-404-7-22>

PRIMARY DISCOURSE OF SURPRISE WORDING IN ENGLISH**ПЕРВИННИЙ ДИСКУРС АНГЛОМОВНОЇ
ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ЗДИВУВАННЯ****Lytvyniuk O. I.**

*Head and Senior researcher at the
Research Laboratory of Contrastive
Linguistics and Foreign Languages
Teaching Methodology
Navchalna Knyha Publisher
Dnipro, Ukraine*

Литвинюк О. І.

*завідувачка, старший науковий
працівник науково-дослідної
лабораторії контрастивної
лінгвістики та методики викладання
іноземних мов
Видавництво «Навчальна книга»
м. Дніпро, Україна*

English wording of surprise is examined in (1) a wider discourse-related context ([1; 2; 3; 4]) as well as from the standpoints of (2) expressing surprise ([5; 6; 7; 8]), (3) naming wonder/surprise ([9; 10]); (4) comparing and/or contrasting it to other languages ([11], [12]), and (5) representation in academic texts ([13; 14; 15]) – each with examples extracted from appropriate discourses.

Psychologists refer surprise as a strict sequence of a rapid emotion, feeling and state and only the first of the three is the emotion exactly ([16; 17; 18]). In linguistic studies the language implementations of the three are often mixed